

KOMENTARZ do spraw o podział majątku wspólnego małżonków

Krystyna Skiepmo

redakcja

Jacek Ignaczewski

4. wydanie

KOMENTARZ

do spraw

o podział majątku

wspólnego

małżonków

Krystyna Skiepmo

redakcja

Jacek Ignaczeński

4. wydanie

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 19 września 2021 r.

Wydawca
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

prawoLubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8246-689-8
4. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Na wokandzie

Rozdział	Sprawa	Strona	Sędzia referent
I	Rodzaje postępowań sądowych, w ramach których możliwe jest dokonanie podziału majątku wspólnego – uwagi ogólne	39	Krystyna Skiepmko
II	Sądowy podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami	48	Krystyna Skiepmko

Spis treści

Wykaz skrótów	15
Słowo wstępne	19
Wprowadzenie	21
CZĘŚĆ PIERWSZA. Umowny podział majątku wspólnego	31
CZĘŚĆ DRUGA. Sądowy podział majątku wspólnego	37
Rozdział I. Rodzaje postępowań sądowych, w ramach których możliwe jest dokonanie podziału majątku wspólnego	
– uwagi ogólne	39
1. Postępowanie o podział majątku wspólnego (art. 566 i 567 k.p.c.) ...	39
2. Postępowanie o dział spadku bądź zniesienie współwłasności (art. 689 k.p.c.)	39
3. Postępowanie o rozwód, separację lub unieważnienie małżeństwa (art. 58 § 3, art. 61 ³ § 1 i art. 21 k.r.o.)	40
4. Zawezwanie do próby ugodowej (art. 185 § 1 k.p.c.)	41
5. Zapis na sąd polubowny (art. 1157 k.p.c.)	47
Rozdział II. Sądowy podział majątku wspólnego dokonywany w trybie postępowania nieprocesowego	48
1. Uwagi ogólne	48
2. Właściwość sądu	49
3. Podmioty uprawnione do złożenia wniosku	51
4. Uczestnicy postępowania o podział majątku wspólnego	53
5. Wymogi formalne wniosku o podział majątku wspólnego	58
Wzór wniosku o podział majątku wspólnego	62

Rozdział III. Postępowanie w sprawie o podział majątku wspólnego . . .	66
1. Uwagi ogólne	66
2. Ustalanie składu i wartości majątku wspólnego	84
2.1. Uwagi ogólne	84
2.2. Składniki majątku wspólnego	110
2.2.1. Uwagi ogólne	110
2.2.2. Przykładowe składniki majątku wspólnego	122
2.2.2.1. Wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków	122
2.2.2.2. Dochody z majątku wspólnego i z majątku osobistego każdego z małżonków	124
2.2.2.3. Środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków	127
2.2.2.4. Kwoty składek zewidencjonowanych na subkoncie prowadzonym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, o którym mowa w art. 40a u.s.u.s.	132
2.2.2.5. Spółdzielcze prawo do lokalu	139
2.2.2.6. Prawo własności domu	147
2.2.2.7. Prawo najmu	149
2.2.2.8. Ekspektatywa	154
2.2.2.9. Przedmioty uzyskane z przestępstwa	158
2.2.2.10. Gospodarstwo rolne przekazane następcy	160
2.2.2.11. Nieruchomość nabyta na podstawie art. 1 ust. 1 u.u.w.	170
2.2.2.12. Rzeczy nabyte przez zasiedzenie	174
2.2.2.13. Akcje pracownicze	179
2.2.2.14. Akcje i udziały w spółkach	183
2.2.2.15. Wkład do spółki ze środków z majątku wspólnego	191
2.2.2.16. Składniki majątkowe, których skuteczność nabycia zależy od dodatkowych wymogów	194
2.2.2.17. Posiadanie	197
2.2.2.18. Przynależność poszczególnych składników do majątku wspólnego a oświadczenia małżonków zawarte w umowie ich nabycia	197
2.2.2.19. Przedmioty zwykłego urządzenia domowego	202

2.2.2.20.	Przynależność składników majątkowych przesuniętych wolą małżonków z majątku wspólnego do majątku osobistego jednego z nich	204
2.2.2.21.	Roszczenie z art. 231 k.c. – budowa na cudzym gruncie	209
2.2.2.22.	Wierzytelności i inne prawa majątkowe (prawo do kwatery stałej, odprawy mieszkaniowej, prawa wynikające z umowy leasingu, renoma przedsiębiorstwa – <i>goodwill</i> – i inne)	211
2.2.3.	Przedmioty majątkowe wchodzące w skład majątku osobistego małżonka	228
2.2.3.1.	Uwagi ogólne	228
2.2.3.2.	Przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej (art. 33 pkt 1 k.r.o.)	231
2.2.3.3.	Przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił (art. 33 pkt 2 k.r.o.)	231
2.2.3.4.	Prawa majątkowe wynikające ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom (art. 33 pkt 3 k.r.o.)	237
2.2.3.5.	Przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków (art. 33 pkt 4 k.r.o.)	241
2.2.3.6.	Prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie (art. 33 pkt 5 k.r.o.)	243
2.2.3.7.	Przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (art. 33 pkt 6 k.r.o.)	245
2.2.3.8.	Wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków (art. 33 pkt 7 k.r.o.)	249
2.2.3.9.	Przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków (art. 33 pkt 8 k.r.o.)	250
2.2.3.10.	Prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy (art. 33 pkt 9 k.r.o.)	252

2.2.3.11. Przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego (art. 33 pkt 10 k.r.o.)	252
2.3. Ustalanie wartości przedmiotów majątkowych wchodzących w skład majątku wspólnego	268
2.3.1. Uwagi ogólne	268
2.3.2. Wartość nieruchomości obciążonej hipoteką	269
2.3.3. Spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu	280
2.3.3.1. Metody ustalania wartości	280
2.3.3.2. Możliwość podwyższenia lub obniżenia wartości stosownie do szczególnych okoliczności występujących w danej sprawie	288
2.3.4. Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego	292
2.3.5. Prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej	293
2.3.6. Własność nieruchomości	294
2.3.7. Nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków w postaci wspólnej budowy domu	295
2.3.8. Użytkowanie wieczyste	295
2.3.9. Prawo najmu	296
2.3.10. Wkład do spółki	302
2.3.11. Nakład na rzecz osoby trzeciej	305
2.3.12. Zbiór rzeczy	307
3. Żądanie ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym	308
3.1. Uwagi ogólne	308
3.2. Przesłanki ustalenia nierównych udziałów	310
3.2.1. Definicja	310
3.2.2. Zgłoszenie żądania	310
3.2.3. „Ważne powody” w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o.	311
3.2.4. Stopień przyczyniania się małżonków do powstania majątku wspólnego	313
3.3. Tryb postępowania	326
3.4. Skutki prawne ustalenia nierównych udziałów	335
3.5. Swoboda małżonków w ustalaniu wielkości ich udziałów w majątku wspólnym	337
4. Sposób podziału majątku wspólnego	339
4.1. Uwagi ogólne	339
4.2. Podział fizyczny	348
4.2.1. Uwagi ogólne	348
4.2.1.1. Definicja	348
4.2.1.2. Podział sprzeczny z przepisami ustawy	350

4.2.1.3.	Zgodność podziału fizycznego ze społeczno- -gospodarczym przeznaczeniem rzeczy	361
4.2.1.4.	Istotna zmiana rzeczy lub znaczne zmniejszenie jej wartości jako dalsze negatywne przesłanki podziału fizycznego	376
4.2.2.	Sposoby podziału fizycznego nieruchomości	378
4.2.2.1.	Uwagi ogólne	378
4.2.2.2.	Podział budynku	380
4.2.2.3.	Ustanowienie odrębnej własności lokalu	383
4.2.2.4.	Zniesienie odrębnej własności lokali i podział fizyczny budynku, w którym tę własność ustanowiono	394
4.2.3.	Podział fizyczny zbioru rzeczy	397
4.3.	Przyznanie rzeczy jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sprzedaż rzeczy	399
4.4.	Reguły dotyczące zniesienia współwłasności gospodarstwa rolnego	433
4.5.	Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	441
4.6.	Wzory postanowień	443
4.6.1.	Wzór postanowienia dokonującego podziału majątku wspólnego przez podział fizyczny nieruchomości składającej się z kilku działek	443
4.6.2.	Wzór postanowienia dokonującego podziału majątku wspólnego przez podział fizyczny nieruchomości na kilka nowo tworzonych działek	444
4.6.3.	Wzór postanowienia dokonującego podziału majątku wspólnego przez podział fizyczny i ustanowienie odrębnej własności lokali	446
4.6.4.	Wzór postanowienia dokonującego podziału majątku wspólnego przez podział fizyczny nieruchomości wraz z podziałem pionowym budynku	448
4.6.5.	Wzór postanowienia dokonującego podziału majątku wspólnego przez zniesienie odrębnej własności lokali i podział fizyczny nieruchomości	450
4.6.6.	Wzór postanowienia dokonującego podziału majątku wspólnego przez przyznanie rzeczy jednemu z małżonków	453
4.6.7.	Wzór postanowienia dokonującego podziału majątku wspólnego przez przyznanie rzeczy obojemu małżonkom	455
4.6.8.	Wzór postanowienia dokonującego podziału majątku wspólnego przez zarządzanie sprzedaży rzeczy	457

5. Spłaty i dopłaty	458
5.1. Uwagi ogólne	458
5.2. Termin i sposób uiszczenia spłaty lub dopłaty	461
5.3. Wysokość i termin uiszczenia odsetek	464
5.4. Sposób zabezpieczenia	473
5.5. Odroczenie terminu zapłaty rat już wymagalnych	475
5.6. Możliwość sądowej waloryzacji zasądzonej spłaty lub dopłaty	477
5.7. Możliwość obniżenia spłat i dopłat zasądzonych w sprawie o podział majątku wspólnego z powołaniem się na art. 5 k.c.	480
6. Żądania i roszczenia podlegające rozpoznaniu w postępowaniu o podział majątku wspólnego	485
6.1. Roszczenia z tytułu wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty każdego z małżonków oraz z tytułu wydatków i nakładów, które każde z małżonków poczyniło ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny	485
6.2. Rozliczenia dokonywane na podstawie art. 45 k.r.o. stosowanego w drodze analogii oraz na podstawie art. 415 k.c.	518
6.3. Roszczenie z tytułu posiadania przedmiotów należących do majątku objętego wspólnością	522
6.4. Roszczenie z tytułu pobranych pożytków i innych przychodów z majątku wspólnego w okresie między ustaniem wspólności a dokonaniem podziału majątku wspólnego	531
6.5. Roszczenie z tytułu spleconych długów	541
6.6. Roszczenie z art. 231 k.c.	552
6.7. Żądanie rozliczenia nakładów i wydatków dokonanych z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego	558
Rozdział IV. Wpływ postępowania o podział majątku wspólnego na inne sprawy majątkowe między małżonkami	562
1. Uwagi ogólne	562
2. Sprawy pozostające poza kognicją sądu orzekającego w sprawie o podział majątku wspólnego	571
Rozdział V. Orzeczenia merytoryczne wydawane w postępowaniu o podział majątku wspólnego	573
1. Postanowienie częściowe	573
2. Wzór postanowienia częściowego	578
3. Postanowienie wstępne	583

4. Postanowienie kończące postępowanie w sprawie o podział majątku wspólnego	590
4.1. Uwagi ogólne	590
4.2. Wzór postanowienia o podziale majątku wspólnego z orzeczeniem o braku uprawnienia do lokalu socjalnego	610
4.3. Wzór postanowienia o podziale majątku wspólnego z orzeczeniem o uprawnieniu do lokalu socjalnego	612
5. Sposób zaskarżenia	614
5.1. Uwagi ogólne	614
5.2. Dopuszczalność skargi kasacyjnej	623

**Rozdział VI. Skutki zakończenia postępowania o podział majątku
wspólnego**

1. Uwagi ogólne	627
2. Prekluzja z art. 618 § 3 k.p.c.	628
3. Podział uzupełniający	631

**Rozdział VII. Zasady orzekania o kosztach postępowania o podział
majątku wspólnego**

634

Słowo wstępne

Niniejsza książka uzupełnia cieszącą się uznaniem czytelników serię wydawniczą „Komentarze z wokandy”, w której autorzy praktycy komentują sprawy, a nie przepisy w oderwaniu od przebiegu indywidualnych postępowań sądowych. *Komentarz do spraw o podział majątku wspólnego małżonków* konsekwentnie realizuje ogólne założenie całej serii.

Praca stanowi kompleksowy zbiór wiedzy, poglądów, orzecznictwa Sądu Najwyższego, pism procesowych i sądowych, ale to, co niewątpliwie odróżnia ją od innych klasycznych komentarzy i specjalistycznych opracowań, to przede wszystkim doświadczenie oraz przystępny język autorki. Komentarz zawiera wiele praktycznych wskazówek oraz liczne przykłady obrazujące funkcjonowanie abstrakcyjnych norm prawnych w konkretnych sprawach. Parafrazując ogólne przekonanie prawników, komentarz nie kończy się tam, gdzie zaczyna się problem. Przeciwnie, podczas lektury dzieła Czytelnik odnosi wrażenie prowadzenia za rękę, krok po kroku przez zawiłości prawne spraw o podział majątku wspólnego. W praktyce wymiaru sprawiedliwości nie ma bowiem spraw i problemów nie do rozstrzygnięcia. Sprawa musi się toczyć sprawnie i zakończyć rozstrzygnięciem. Myślą przewodnią dzieła zdaje się być art. 1 ust. 4 Kodeksu Napoleona, według którego „sędzia wymawiający się od sądenia, pod pozorem, że prawo milczy, ciemne jest, albo niedostateczne; może być pociągany, jako winny odmówienia sprawiedliwości”. Czytelnikowi nie towarzyszy obawa, że niedoskonałości przepisów prawnych będą skrupulatnie przemilczane albo jedynie zasygnalizowane. Autorka w sposób racjonalny, logiczny, kompleksowy i usystematyzowany omawia przebieg spraw o podział majątku wspólnego małżonków w ujęciu zarówno materialnym, jak i procesowym. Bez wątpienia mamy do czynienia z autor-

skim komentarzem Pani Sędzi Krystyny Skiepmo, który gorąco polecam zarówno każdemu prawnikowi specjalizującemu się w sprawach o podział majątku wspólnego małżonków, jak i studentom oraz aplikantom prawa. Warto przy tym zauważyć, że jest to jedyne opracowanie na rynku, które podziałowi majątku wspólnego poświęca odrębne i należne mu miejsce.

Wydanie czwarte uwzględnia aktualny stan prawny, a nadto uzupełniono je o najnowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Olsztyn, wrzesień 2021 r.

Jacek Ignaczewski

Wprowadzenie

Skoro przedmiotem niniejszego komentarza jest podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami (byłymi małżonkami), to należy rozpocząć od wskazania, że **wspólność majątkowa między małżonkami jest albo ustawowa, albo umowna**. Ta pierwsza powstaje z chwilą zawarcia małżeństwa (**art. 31 § 1 k.r.o.**) i obejmuje przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jedno z nich (majątek wspólny). Tę drugą małżonkowie bądź nupturieni mogą ustanowić w drodze umowy majątkowej małżeńskiej (**art. 47 k.r.o.**).

O ile zatem małżonkowie bądź nupturieni nie zawarli umowy majątkowej małżeńskiej i nie zachodzą pomiędzy nimi przeszkody ustawowe do powstania wspólności ustawowej, o tyle z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między nimi ustrój małżeńskiej wspólności ustawowej. Do powstania wspólności ustawowej nie dojdzie, jeżeli w chwili zawarcia małżeństwa jedno z małżonków jest ubezwłasnowolnione bądź została ogłoszona jego upadłość (**art. 53 § 1 k.r.o.**) – w takiej sytuacji małżonków z mocy samego prawa obowiązuje przymusowy ustrój rozdzielności majątkowej.

Decydując się na zawarcie umowy majątkowej małżeńskiej, jej strony mają do wyboru trzy umowne ustroje majątkowe:

- 1) wspólność majątkową (rozszerzoną bądź ograniczoną w stosunku do wspólności ustawowej);
- 2) rozdzielność majątkową;
- 3) rozdzielność majątkową z wyrównaniem dorobków.

Małżonkowie mogą również umownie ustanowić ustrój wspólności ustawowej. Z taką sytuacją będziemy mieli do czynienia, gdy w drodze kolejnej umowy majątkowej małżeńskiej (**art. 47 § 2 k.r.o.**), zmieniającej dotychczasową, małżonkowie postanowią o zastąpieniu obowiązującego ich umownego ustroju wspólności majątkowej (rozszerzonej bądź ograniczonej w stosunku do wspólności ustawowej) bądź umownego ustroju rozdzielności majątkowej, w tym z wyrównaniem dorobków, ustrojem wspólności ustawowej.

Z majątkiem wspólnym, z oczywistych względów, mamy do czynienia tylko w sytuacji wspólności majątkowej, bez względu na źródło jej powstania (ustawa czy umowa).

Wspólność majątkowa pomiędzy małżonkami jest współwłasnością (wspólnością) łączną (art. 196 § 1 k.c.), niekiedy określaną „współwłasnością do niepodzielnej ręki”. Tym, co odróżnia ją od współwłasności w częściach ułamkowych, jest jej bezudziałowy charakter oraz podmiotowa niezmienność. Skutkiem bezudziałowego charakteru tej współwłasności jest to, że małżonkowie, nabywając w trakcie jej trwania składnik majątku wspólnego, nabywają go nie w określonych ułamkach, w tym przypadku po połowie, ale na prawach małżeńskiej wspólności majątkowej, co oznacza, że cały przedmiot przysługuje niepodzielnie obojgu małżonkom. Podmiotami tej wspólności mogą być tylko małżonkowie. Nikt inny – ani w wyniku zawarcia umowy, ani w wyniku innego zdarzenia – nie może wstąpić w prawa małżonka wynikające z tej wspólności.

Powyższe jest konsekwencją zakazów, o jakich mowa w **art. 35 k.r.o.**, zgodnie z którym w czasie trwania wspólności ustawowej żaden z małżonków nie może żądać podziału majątku wspólnego. Nie może również rozporządzać ani zobowiązywać się do rozporządzania udziałem, który w razie ustania wspólności przypadnie mu w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku.

Zakaz żądania podziału majątku wspólnego obowiązuje w czasie trwania wspólności. Zgodnie z tezą postanowienia SN z 18.01.2012 r., II CSK 139/11, LEX nr 1162655, „zawarta w czasie trwania małżeńskiej wspólności majątkowej umowa o podziale majątku wspólnego jest nie-

ważna”. Podobnie niedopuszczalne jest zawarcie ugody sądowej, mocą której dochodzi do podziału majątku wspólnego w czasie, kiedy wspólność ustawowa nadal istnieje.

Tym samym należy uznać, że w czasie trwania wspólności ustawowej nie jest dopuszczalny ani umowny, ani sądowy – nawet na zgodny wniosek małżonków – podział majątku wspólnego. Trwała separacja faktyczna małżonków także nie daje podstawy do jego przeprowadzenia. Obejściem zakazu podziału majątku wspólnego w czasie trwania wspólności ustawowej byłoby umowne zbycie prawa do majątku wspólnego przez jedno z małżonków na rzecz drugiego, prowadzące w istocie do zniesienia wspólności ustawowej (zob. postanowienie SN z 6.06.1975 r., III CRN 134/75, LEX nr 1938). Jak podkreślił bowiem Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 27.03.2001 r., IV CKN 289/00, LEX nr 1168064, czynność taka – jako sprzeczna z **art. 35 k.r.o.** – jest z mocy prawa nieważna (**art. 58 § 1 k.c.**). Przepis **art. 35 k.r.o.** nie ma zastosowania do czynności prawnych między małżonkami, wobec czego nie jest wyłączone dokonywanie przez małżonków przesunięć między majątkiem wspólnym a ich majątkami osobistymi, jeżeli takie przesunięcia nie prowadzą do likwidacji majątku wspólnego (zob. uchwała SN z 25.05.1971 r., III CZP 29/71, LEX nr 1262). Bliżej powyższa kwestia zostanie przedstawiona w części komentarza poświęconej składowi majątku wspólnego.

Od zakazów rozporządzania i zobowiązania się do rozporządzania udziałem, który w razie ustania wspólności ustawowej przypadnie małżonkowi w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku, ustawa nie przewiduje żadnego wyjątku. Mają one moc bezwzględnie obowiązującą, co oznacza, że czynność prawna dokonana z ich naruszeniem jest nieważna (**art. 58 § 1 k.c.**).

Stosownie do **art. 48 k.r.o.** zakazy przewidziane w **art. 35 k.r.o.** dotyczą także wspólności umownej.

Podział majątku wspólnego jest zatem możliwy dopiero z chwilą ustania wspólności majątkowej między małżonkami.

Wspólność ustawowa powstała z chwilą zawarcia małżeństwa obowiązuje przez cały czas jego trwania. Tym samym wspólność ta przesta-

je istnieć z chwilą ustania małżeństwa bez względu na jego przyczynę.

Ustaje ona zatem:

- 1) z chwilą śmierci jednego z małżonków lub jednoczesnej śmierci obojga małżonków;
- 2) z chwilą, która w prawomocnym orzeczeniu o uznaniu jednego z małżonków za zmarłego została oznaczona jako chwila jego śmierci (**art. 55 § 1 k.r.o.**);
- 3) z chwilą uprawomocnienia się wyroku rozwiązującego małżeństwo przez rozwód (**art. 56 § 1 k.r.o.**);
- 4) z chwilą uprawomocnienia się wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa (**art. 21 k.r.o.**).

Wcześniejsze, czyli **w trakcie trwania małżeństwa, ustanie wspólności ustawowej może nastąpić jedynie w razie:**

- 1) zawarcia przez małżonków umowy, którą wspólność ustawową rozszerzą lub ograniczą albo ustanowią rozdzielność majątkową lub rozdzielność majątkową z wyrównaniem dorobków (**art. 47 § 1 k.r.o.**) – z chwilą zawarcia umowy lub z chwilą w niej oznaczoną;
- 2) ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej (**art. 52 § 1 i 1a k.r.o.**) – z chwilą oznaczoną w wyroku;
- 3) ubezwłasnowolnienia jednego z małżonków (**art. 53 § 1 k.r.o.**) – z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o ubezwłasnowolnieniu;
- 4) ogłoszenia upadłości jednego z małżonków (**art. 53 § 1 k.r.o.** oraz **art. 124 pr. upad.**) – z chwilą ogłoszenia upadłości;
- 5) orzeczenia separacji (**art. 54 § 1 k.r.o.**) – z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o separacji.

W sytuacji kiedy wspólność między małżonkami ustała w czasie trwania małżeństwa, obowiązuje ich: w pierwszym wypadku ustrój umownej wspólności majątkowej w zakresie szerszym lub węższym od przewidzianego w przepisach o wspólności ustawowej albo ustrój rozdzielności majątkowej lub rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków, a w pozostałych wypadkach – przymusowy ustrój rozdzielności majątkowej.

Ustanie wspólności ustawowej obejmuje – co do zasady – cały majątek, który był objęty tą wspólnością. Nie może nastąpić ustanie wspólności co do poszczególnych przedmiotów majątkowych wchodzących w jej skład. Jedynie wyjątkowo może być inaczej.

Według **art. 680¹ § 2 k.c.** ustanie wspólności majątkowej w czasie trwania małżeństwa nie pociąga za sobą ustania wspólności najmu lokalu mającego służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych rodziny, jednak sąd, stosując odpowiednio przepisy o ustanowieniu w wyroku rozdzielności majątkowej, tj. **art. 52 k.r.o.**, może z ważnych powodów na żądanie jednego z małżonków znieść wspólność najmu lokalu (tak M. Sychowicz [w:] K. Piasecki (red.), H. Ciepła, B. Czech, T. Domińczyk, S. Kalus, M. Sychowicz, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2011).

Z chwilą ustania wspólności majątkowej istniejąca pomiędzy małżonkami współwłasność łączna, obejmująca cały ich majątek wspólny, z mocy samego prawa zamienia się we współwłasność ułamkową. Z tą chwilą każdy z małżonków może domagać się jej zniesienia przez dokonanie podziału majątku wspólnego. Uprawnienie do żądania podziału majątku małżonkowie mogą jednak umownie wyłączyć na czas nieprzekraczający 5 lat, przy czym w ostatnim roku przed upływem zastrzeżonego terminu dopuszczalne jest jego przedłużenie na dalsze 5 lat; przedłużenie można ponowić (**art. 210 k.c.**). Ze względu na to, że art. 210 k.c. nie wymaga żadnej formy dla dokonania czynności prawnej wyłączającej uprawnienie do żądania zniesienia współwłasności, przyjmuje się, że może być to dokonane w każdej formie.

Z wyjątkiem wskazanej powyżej możliwości czasowego wyłączenia uprawnienia żądania podziału majątku wspólnego z wnioskiem o jego dokonanie można wystąpić w każdym czasie, gdyż żądanie podziału majątku wspólnego, jako roszczenie o zniesienie współwłasności, nie ulega przedawnieniu w świetle art. 220 i 1035 k.c. w zw. z art. 46 k.r.o. (zob. postanowienie SN z 26.04.2013 r., II CSK 546/12, LEX nr 1344413).

Uprawnienia do żądania podziału majątku wspólnego, jako formy zniesienia współwłasności, z uwagi na niezbywalny charakter tego prawa, nie można się zrzec (**art. 57 § 1 k.c.**).

Należy również wykluczyć wszelkie próby wyłączenia możliwości dokonania podziału majątku wspólnego ze względu na odwoływanie się do sprzeczności żądania dokonania takiego podziału z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa.

Należy bowiem zgodzić się ze stanowiskiem, że generalny sprzeciw wzbudzają orzeczenia Sądu Najwyższego dopuszczające możliwość oddale-

Komentarze z wokandy

W książce przedstawiono przebieg sprawy o podział majątku wspólnego małżonków zarówno w ujęciu materialnym, jak i procesowym: poczynając od szczegółowego wskazania składu i sposobu ustalenia wartości majątku wspólnego, roszczeń, z jakimi strony mogą wystąpić, aż do wyjaśnienia wpływu tego postępowania na inne sprawy małżonków, a także zakończenia postępowania i zasad orzekania o jego kosztach. Komentarz zawiera wiele praktycznych wskazówek oraz liczne przykłady opisujące funkcjonowanie przepisów w konkretnych sprawach z zakresu podziału majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej.

Obecne wydanie zostało wzbogacone o najnowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego. Dodatkowym atutem publikacji są zamieszczone wzory pism i orzeczeń, które mogą okazać się pomocne w toku sprawy o podział majątku wspólnego.

Opracowanie przeznaczone jest dla prawników cywilistów: sędziów, adwokatów, radców prawnych, będzie też przydatne w nauce aplikantom i studentom prawa.

Krystyna Skiepmo – sędzia Sądu Okręgowego w Olsztynie (Cywilny Wydział Odwoławczy), ma wieloletnią praktykę w orzekaniu w sprawach z zakresu prawa cywilnego, w tym w sprawach o podział majątku wspólnego.

Jacek Ignaczewski – sędzia Sądu Rejonowego w Olsztynie; wykładowca na studiach podyplomowych z zakresu zamówień publicznych; publicysta.

Cena 199 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:
infolinia 801 04 45 45
zamowienia@wolterskluwer.pl
www.profinfo.pl